

DE METAMORFOSE VAN EEN WINKELSTRAAT IN ZAANDAM

BIRGITT TRUIJENS

De bezoekers van een van de belangrijkste winkelstraten in het centrum van Zaandam werden nog niet zo lang geleden geplaagd door voorbijrazende auto's en bussen. De straat was naast een winkelgebied een belangrijke doorgangsroute voor autoverkeer. In de nazomer van 1993 is deze verkeersweg vervangen door nieuwgebouwde winkeltjes en pleintjes, alleen bestemd voor voetgangers.

De Gedempte Gracht als autoweg stamt uit de jaren '60, toen in het kader van de city-vorming verkeersdoorbraken in en naar binnensteden werden gerealiseerd. Het profiel van de Gedempte Gracht werd voor die tijd bepaald door een plantsoen, en de bebouwing werd gevormd door kleine winkeltjes en talloze cafés. Gelijk met de aanleg van de verkeersweg vestigden zich hier de grote kledingwinkels en warenhuizen. De functionalistische inrichtingsprincipes, die toen heersten en het beeld van de straat bepaalden, zijn nu nog terug te vinden in de sobere en zakelijke gevels van deze grootwinkelbedrijven.

OPZIEBAREND

In de loop van de tijd heeft Zaandam haar centrumfunctie voor de Zaanstreek verloren: teveel mensen gingen naar andere steden om hun inkopen te doen. De gemeente zag in dat het centrum aangepast zou moeten worden aan de eisen

van deze tijd. Dit betekent onder andere het afstemmen van de openbare ruimte op het zogenaamde recreatieve winkelen door het creëren van autovrije gebieden en verblijfsruimten. Daarnaast dienen er hoogwaardige voorzieningen te komen, die nu nog ontbreken. In het plan voor het centrum, dat de gemeente samen met projectontwikkelaar MAB ontwikkelde en uitvoert, ondergaat de Gedempte Gracht een opzienbarende metamorfose. De herinrichting van de Gedempte Gracht is de eerste fase van het Zaan Centrum Project en werd in de nazomer van het afgelopen jaar voltooid. In de volgende fasen worden onder andere een winkelcentrum en een theater gebouwd.

INTIMITEIT

Het winkelend publiek ondervindt een totaal andere sfeer als het de binnenstad van Zaandam via de Gedempte Gracht binnenkomt. Het open en lawaaierige karakter is vervangen door intimiteit en beslotenheid. De straat is geheel auto- en fietsvrij. De zichtlijn door de straat is verdwenen, doordat in het midden van het 25 meter brede profiel over de lengte van de straat een aantal winkelpaviljoens is neergezet. In de paviljoens zijn de horeca en gespecialiseerde luxe-artikelenwinkeltjes gevestigd. Tussen de winkelpaviljoens zijn ruimten open gehouden, waardoor drie pleintjes zijn ontstaan. Op deze pleintjes kunnen recreatieve activiteiten plaatsvinden, doordat ze zijn ingericht

met bankjes, een 'waterspeelelement' en kinderspeelmeubilair. In de zomer kunnen terrasjes een plaats vinden op de pleintjes.

De openbare ruimte is ingericht om er te verblijven in plaats van je erdoor te verplaatsen. Ook de vele, voordien ontbrekende, horecagelegenheden vergroten de verblijfsmogelijkheden. De ervaring is dan ook "dat de mensen meer blijven". Het is drukker en (dus) "gezelliger".

Maar er zijn ook winkelaars die het minder gezellig vinden, omdat de nieuwe winkels te duur zijn, of de nieuwe inrichting onoverzichtelijk vinden, want "je kan de overkant van de straat niet meer zien".

RACEN

Het autoverkeer wordt voor het verkeersvrij maken van de Gedempte Gracht omgeleid via andere hoofdroutes of opgevangen in extra parkeergelegenheden. Het bus- en fietsverkeer is verplaatst naar een parallelstraat. Deze parallelstraat grenst aan de achterzijde van de Gedempte Gracht en wordt aan de andere zijde bewoond. De verplaatsing van het busverkeer stuitte op veel protest bij de bewoners. Hoewel de norm voor geluidshinder op 2450 motorvoertuigen per dag (of meer) ligt, waren zij het niet eens met de plotselinge gemiddelde dagelijkse doorgang van circa 500 autobussen. Een aantal bewoners is daarom verhuisd en een ander aantal beweert alsnog ook om die reden te gaan verhuizen. Asfaltering van het wegdek heeft de geluidsoverlast beperkt gehouden, maar de verkeersveiligheid is niet optimaal voor bewoners met kinderen en doorgaande fietsers; "De bussen racen soms met zo'n 40 à 50 km voorbij."

Het is nog te vroeg om vast te kunnen stellen in hoeverre het Zaan Centrum Project de centrumfunctie van Zaandam herstelt. Onderzoek hiernaar wordt pas gedaan als het gehele project voltooid is. Wel staat vast dat de consument van de jaren '90 er al naar hartelust recreatief kan winkelen en er alles van zijn gading kan vinden.

Waar eerst auto's reden, kan men nu op een bankje zitten.